

Småbiotoper

inom planområdet "Fördjupning för Östra Eslöv"

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Inledning.....	4
Syfte	4
Arbetsätt och bedömning.....	4
Resultat.....	5
Betesmarker.....	6
Bäcken.....	6
Diken	6
Vegetationsridåer	6
Stengärdesgårdar	7
Dungar	9
Odlingsrösen.....	9
Märgelgravar	9

Bilaga 1 Inventeringsprotokoll

Bilaga 2 Karta och tabell över alla inventerade områden

Bilaga 3 Information om inventerade groddjur (från Nordens Arks hemsida)

Sammanfattning

Eslövs tätort planerar för att växa österut. Inför exploateringen med bostäder och verksamheter inventerades småbiotoperna och andra områden med naturvärden i planområdet. Arbetet utfördes för att dokumentera de värden som finns och möjliggöra bevarandet samt planeringen av hur de kan användas som en resurs i det fortsatta planarbetet. En bedömning av områdenas värde gjordes. De delades in i tre klasser, där värde 1 är högsta värde.

Typ	Värde 1	Värde 2	Värde 3	Totalt antal
Betesmark		3	3	6
Bäck	1			1
Dike	3	3		6
Ridåer	25	9	10	44
Dunge	6	2	4	12
Odlingsröse	1		6	7
Märgelgrav	22	7		29
	58	24	23	105

Tabell 1. Tabellen visar fördelningen mellan biotoperna i bedömningsklasserna.

Eftersom planområdet innehåller flera märgelgravar, en biotop lämplig för groddjur, gjordes en specialinventering av dem. Groddjur är fridlysta, de finns med i bilaga IV i EU:s art- och habitatdirektiv som regleras i Artskyddsförordningen (1998:179).

Den större vattensalamandern är förutom upptagen i bilaga IV i EU:s art- och habitatdirektiv också med i bilaga II. För arter som är listade i denna bilaga gäller att alla länder har en skyldighet att skydda och bevara arterna. Det gäller såväl förökningsplatser som viloplatser.

Inledning

Eslövs tätort växer och utvecklas ständigt och nya bostads- och verksamhetsområden behöver planeras. Hittills har tätorten mestadels vuxit västerut. För att få en mer cirkulär tätort där alla har nära till centrum planeras det nu för en utbyggnad åt öster. Istället för bördig åkermark i slättlandskapet, som hittills, är det nu en mindre bördig mark och ett mer småbrutet landskap som exploateras.

Detta innebär att man ställs inför nya utmaningar i planeringen. I det småbrutna landskapet finns en mängd värdefulla småbiotoper och kanske också värdefulla betesmarker att ta hänsyn till och utnyttja som resurs i det fortsatta planarbetet. Flera av småbiotoperna har skydd genom ett generellt biotopskydd enligt 7 kap. 11§ Miljöbalken. Om de påverkas av utbyggnaden måste dispens från biotopskyddet sökas hos Länsstyrelsen.

Att ha tillgång till befintliga biotoper som kan tas tillvara och utvecklas är en resurs som bör tas tillvara för uppbyggnaden av grönstrukturen i det framtida bostads- eller verksamhetsområdet. Här finns redan uppvuxen vegetation och därmed också miljöer för djur.

Syfte

Inventeringen genomförs för att möjliggöra bevarandet samt planeringen av hur småbiotoperna kan användas som en resurs i det fortsatta planarbetet.

Arbetssätt och bedömning

För att få en likvärdig bedömning av de inventerade områdena upprättades ett inventeringsprotokoll (bilaga 1). Med utgångspunkt från protokollet gjordes en bedömning av förekommande biotoper.

Med hjälp av flygbild markerades de områden som var intressanta att besöka i fält. De benämningar av områden som användes var betesmark, bäck, dike, dunge, märgelgrav, odlingsröse och ridå. Ridåerna kan bestå av mer än biotop. Detta innebär att antalet biotoper är större än antalet inventerade områden. I beskrivningen till varje område framgår de olika beståndsdelarna. I sammanställningen av ridåerna har de namngivits utifrån det som dominerat ridån så som träd/buskriddå, gräsridå och stengärdesgård.

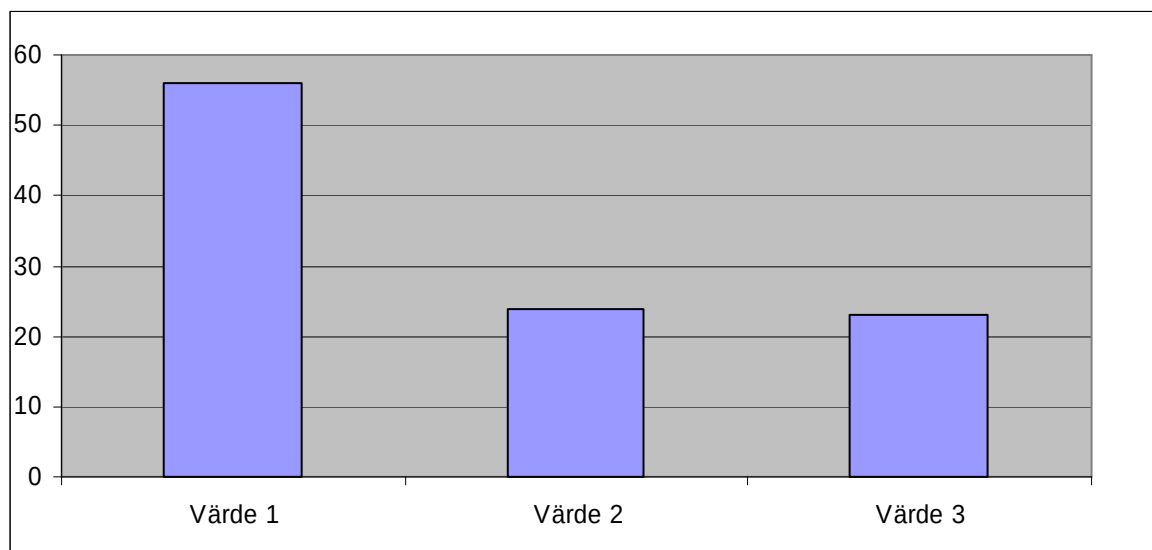
Inventeringen utmynnade i en bedömning av områdena i en 3-gradig skala, där 1 är högsta värde och 3 det lägsta. Bedömningen av områdets värde grundades på kontinuitet, mångformighet och orördhet. Det var den dominerande biotopen i området som har gett den dess värde.

Bäckens fyra olika delsträckor, med karaktär från öppet dike till porlande bäck i trädbeklädd mindre ravin, fick alla naturvärdet 1. Detta eftersom alla delar oavsett karaktär är beroende av varandra och ytligt vatten är en stor tillgång i landskapet. Även märgelgravar hyser ytligt vatten och har därmed högt värde. Av den anledningen har de endast klassats i antingen värdesklass 1 eller 2.

Efter att den översiktliga inventeringen utförts gjordes en speciell inventering av groddjur i områdets märgelgravar/småvatten. Resultatet på denna inventering påverkade den översiktliga bedömningen på så sätt att de märgelgravar som innehöll någon typ av groddjur höjdes ett steg i den slutliga bedömningen så vida de inte redan var en 1:a. Detta betyder att om en märgelgrav fått värde 2 i den översiktliga inventeringen korrigerades den till värde 1 om den innehöll någon typ av groddjur.

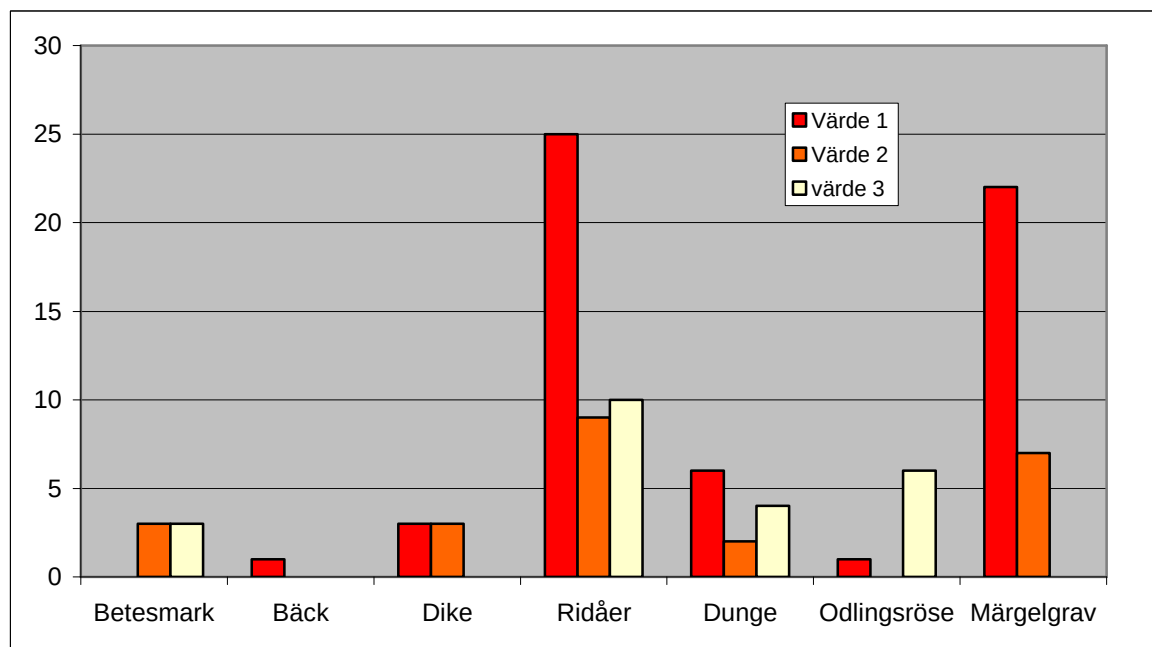
Resultat

Totalt inventerades 105 olika områden (Bilaga 3). Av dessa fick 58 stycken bedömningen 1, 24 fick bedömningen 2 och 23 fick bedömningen 3 (se figur 1).

Figur 1. Visar de inventerade områdenas fördelning i värdeklasserna.

När småbiotoperna indelas i kategorier fördelar de sig som i figur 2. Man ser att i nästan alla kategorier dominerar värde 1 utom för odlingsrösen där värde 3 dominerar och betesmarker där det inte heller finns någon i värde 1.

Figur 2. Figuren visar fördelningen mellan biotoperna i värdeklasserna.

Ridåer är de vanligaste småbiotoperna, med 44 stycken. Inom begreppet ryms dock både vegetationsridåer och stengården. Därefter kommer märgelgravar med 29 stycken. Nästan 70% av märgelgravarna och nästan 60% av ridåerna har fått högsta värde. Alla områden finns på karta och i tabell i bilaga 2.

Betesmarker

Det finns 6 stycken områden som klassats som betesmarker. Ingen av dem har högsta värde, men de betyder mycket för variationen och upplevelsen av dagens landskap. Om någon eller några av dem även i fortsättningen kunde hävdas som betesmarker skulle det innebära bevarande av livsmiljöer för växter och djur. Dessutom skapas rekreations- och upplevelsevärden.

De högsta värdena finns i de betesmarker som ligger vid Grybybäcken. De har längst kontinuitet som betesmarker. Deras floristiska värde har dock minskat eftersom skräppor helt dominerar på flera ställen. Om betesmarkerna bevaras måste skräpporna utrotas.

Nyfikna kor på betesmarken vid Norregård

Stora delar av Grybybäcken är rätad.

Bäcken

Grybybäcken löper genom planområdets södra delar. Den är till stora delar uträtad och urgrävd, vilket skedde under 1800-talets senare del. I början av 1800-talet var bäcken ett slingrande vattendrag som letade sig fram i landskapet. Ett mindre vattendrag är en fantastisk tillgång i ett framtida bostadsområde. Restaureras bäcken och får tillbaka sitt ursprungliga slingrande förlopp skulle det höja de upplevelsemässiga och rekreativa värdena i ett framtida bostadsområde. Fler livsmiljöer för växter och djur skulle skapas. Om dessutom vandringshinder nedströms tas bort och åtgärder i form av att grusbottnar läggs ut, skapas värdefull lekmiljö för fisk. En bäck är ju också en idéskapande miljö för barns lek. Generellt biotopskydd enligt 7 kap. 11§ MB gäller för mindre bäckar.

Diken

Även öppna diken har generellt biotopskydd enligt 7 kap. 11§ MB. Endast fyra områden har kallats dike. Det finns dock fler diken, men de utgör inte det dominerande inslaget i området som då inte fått det namnet. Det kan t.ex. röra sig om diken som varit torra när inventeringen genomfördes.

Diken är liksom bäckar värdefulla ur naturvårdssynpunkt. En del håller inte vatten hela året vilket skapar miljö för arter som kan uppehålla sig både torrt och blött eller som kanske bara vill ha blött under delar av sin livscykel. Andra håller vatten hela året och skapar miljöer för växter och djur som vill ha blött året runt.

Vegetationsridåer

Vegetationsridåernas karaktär varierar från gräsridåer till trädridåer. De kan dessutom innehålla både diken och stengärdesgårdar. Bredden på dem varierar också. En förklaring till variationen mellan ridåerna ligger i deras historia. Man kan se att ridåer som sammanfaller

med en gammal gräns t.ex. härads- eller sockengränser är bredare än ridåer som ligger i t.ex. en ägogräns. Detta är den gamla häradsgränsen mellan Onsjö och Harjagers härader norr om Berga ett exempel på. Två av ridåerna är gamla banvallar. De är speciellt tydliga och har ofta träd eller buskar på båda sidor av spåret och bildar därmed en vegetationstunnel. De gamla banvallarna används som promenad- och ridstråk.

Det finns 27 stycken ridåer av dessa är 24 stycken träd/buskridåer och resten gräsridåer.

Gamla banvallen mot Sjöbo. Område 4. Bedömning 1

Gränsen mellan Onsjö och Harjagers härader. Område 91. Bedömning 1

Träd/buskridåer har inget generellt biotopskydd men utgör en värdefull resurs i ett nytt bostads- eller verksamhetsområde, dels som rumsavgränsande element och lekmiljö dels som livsmiljö för växter och djur. Att ha uppvuxna träd och buskar redan från början i ett exploateringsområde är en resurs som kan skapa karaktär åt området och utgöra grund för en ny grönstruktur.

Stengärdesgårdar

I området finns 17 stycken stengärdesgårdar. De omfattas alla av generellt biotopskydd enligt 7 kap.11 § Miljöbalken. Många av dem är omgivna av både buskar och träd, ibland rikligt ibland endast enstaka. Andra kan vara helt övervuxna av gräs.

Stengärdesgårdarna är mestadels ganska låga. Deras utseende varierar från att vara relativt orörda sedan de lades till att på en del ställen vara helt överlagrade av stenar och block i senare tid.

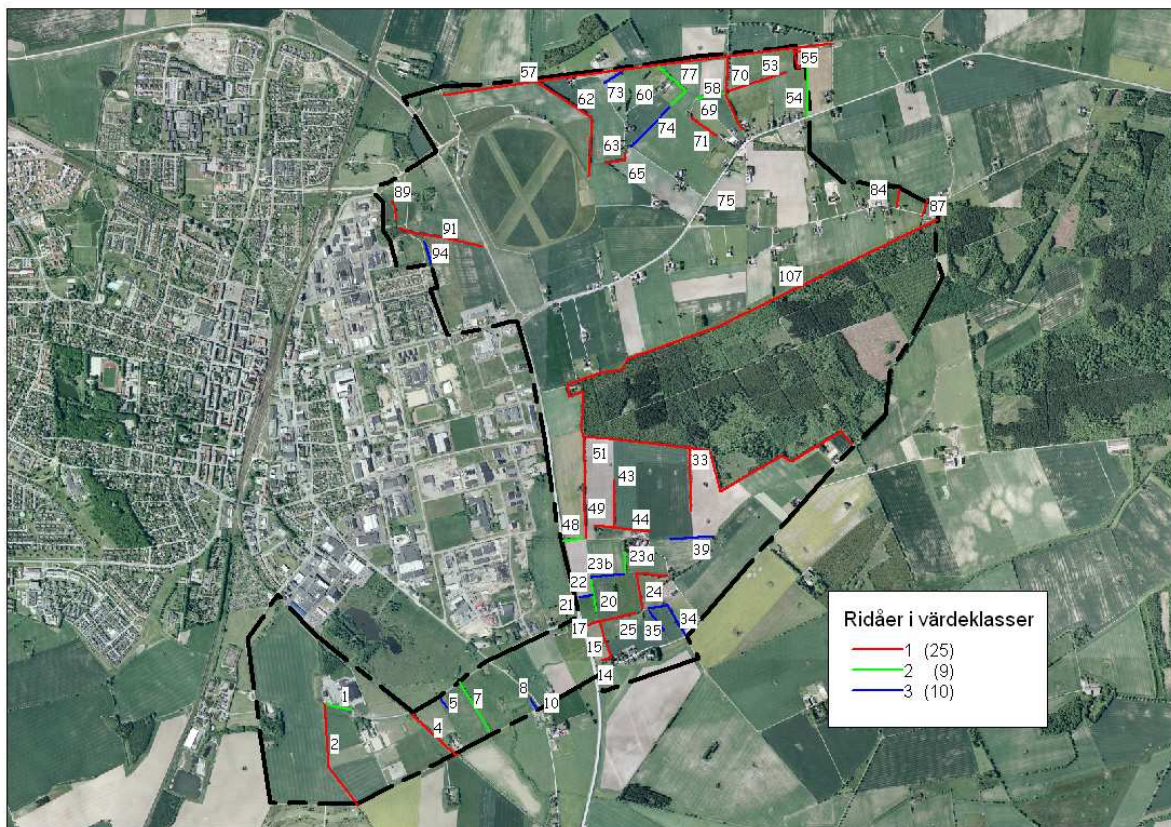

En relativt intakt stengärdesgård. Område 17.
Bedömning 1

En stengärdesgård byggd av stora block. Område 35.
Bedömning 3

I bilden nedan redovisas alla typer av ridåer utifrån den bedömning som de har fått. Man ser tydligt att värde 1 dominerar. Ridåerna 2, 62, 89, 91 och 107 sammanfaller med häradsgränser. Ridå 94 sammanfaller med gränsen för municipalsamhället Eslöv sedd på häradskartan från år 1912.

Figur 3. Bilden visar bedömningen av alla vegetationsridåer och stengärden. Högsta värde är 1. Den svarta streckade linjen är plangräns.

Dungar

De flesta av de 11 dungar som finns inom planområdet utgörs av igenvuxna trädgårdar. Det märks tydligt på att här växer t.ex. äppelträd och andra fruktträd samt buskar som syrener, forsythia och krusbär.

Gammal igenväxt trädgård. Område 11. Bedömning 2.

Äppelträd med rikligt med frukt.

Dungarna ger skydd åt fåglar och mindre däggdjur och är livsmiljöer för många andra smådjur. De utgör en viktig resurs för områdets framtida grönsstruktur.

Odlingsrösen

Inom planområdet finns 8 stycken stenrösen. Två av dem är stenfyllda märgelgravar. Huvuddelen av rösena har bedömts ha värde 3. Ett av dem fick värde 1. Det är ett odlingsröse på en trädbevuxen åkerholme. Alla odlingsrösen har generellt biotopskydd enligt 7 kap.11 § Miljöbalken.

Ett av områdets odlingsrösen. Bedömning 3.

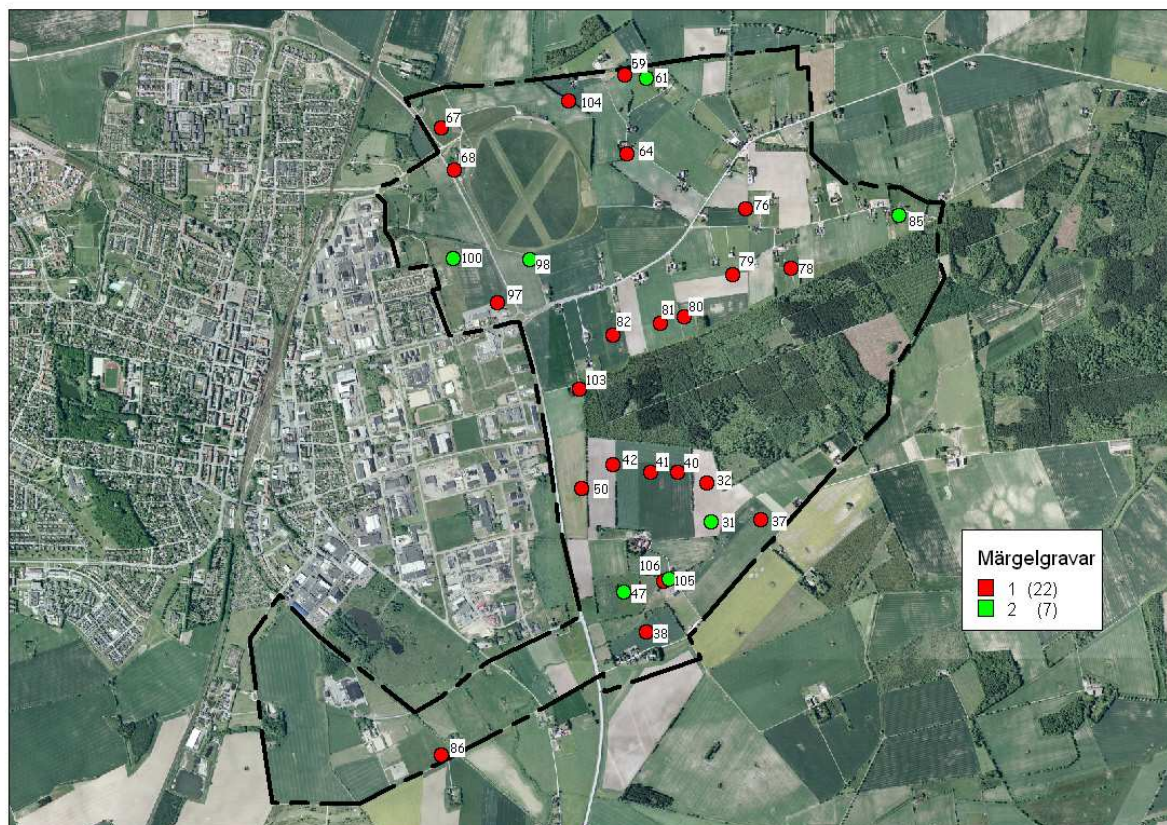

Odlingsröse på åkerholme. Bedömning 1.

Märgelgravar

Inom planområdet finns 29 märgelgravar/småvatten. Av dem har 22 stycken högsta värde.

Märgelgravar har generellt biotopskydd enligt 7 kap.11 § Miljöbalken. De utgör värdefulla lokaler för växter och djur eftersom vattenmiljöer är en typ av miljöer som har minskat starkt i landskapet. Vatten är också värdefullt inslag i boende- och verksamhetsmiljöer. Märgelgravar skapades när man i slutet på 1800-talet grävde upp en kalkhaltig lera (märgel) som man sedan spred på åkrarna som jordförbättringsmedel. De har därför ofta branta kanter vilket kan göra dem till farliga lekplatser för barn.

Figur 4. Märgelgravarna i området indelade efter sitt värde, röda har värde 1, gröna värde 2. Den svarta streckade linjen är plangräns.

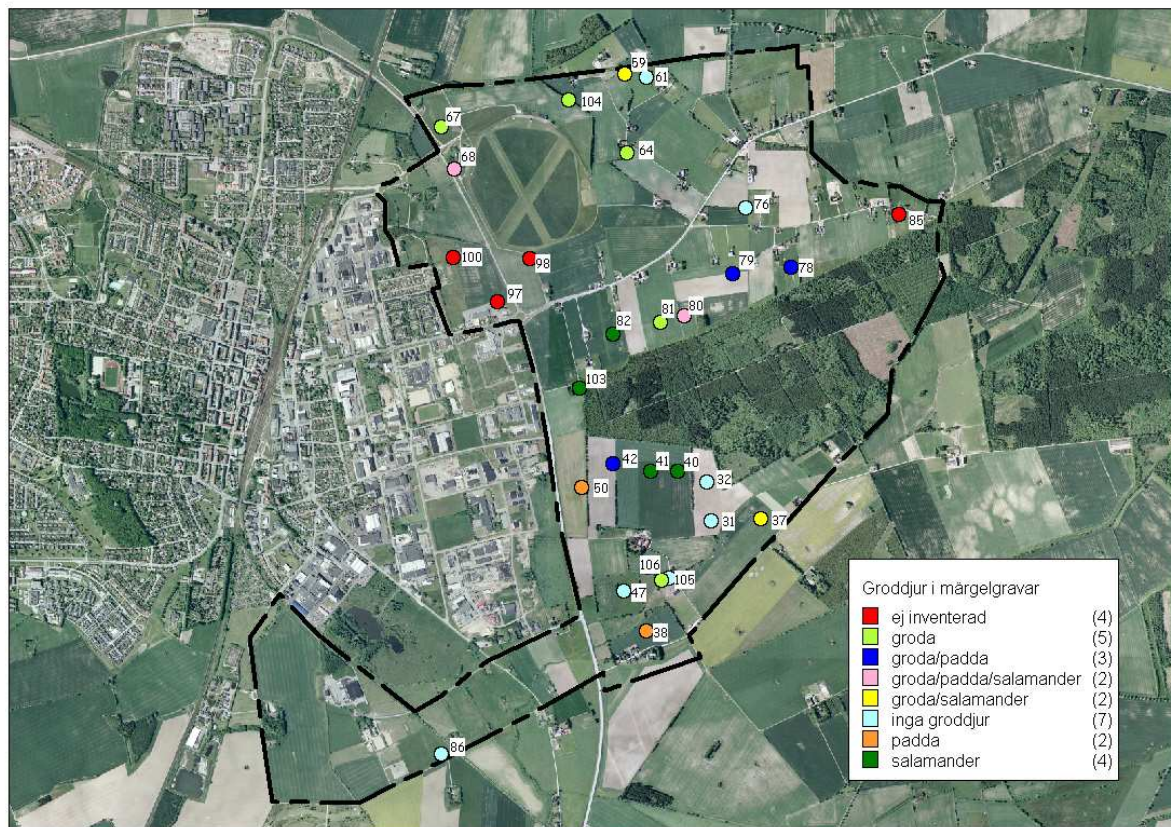
Märgelgrav nummer 37. Bedömning 1

Märgelgrav nummer 31. Bedömning 2

I samband med den översiktliga inventeringen genomfördes också en specialinventering avseende groddjur i märgelgravar/småvatten, eftersom groddjur är fridlysta, de finns med i bilaga IV i EU:s art- och habitatdirektiv och regleras i Artskyddsförordningen (1998:179).

Vid inventeringen fann man groddjur i 18 av de undersökta dammarna. Några av dammarna var dock svårinventerade eftersom vattnet var täckt av andmat eller grumligt. Detta gäller framför allt inventering av salamander där man letar efter själva djuret. Några inventerades inte och inventeringen skall därför kompletteras under våren och sommaren år 2009.

Figur 5. Förekomsten av groddjur i mörkelgravar/småvatten.

Större vattensalamander finns i 7 av de inventerade småvattnen. Den större vattensalamandern är förutom upptagen i bilaga IV i EU:s art- och habitatdirektiv också med i bilaga II. För arter som är listade i den bilagan gäller att alla länder har en skyldighet att skydda och bevara arterna. Det gäller såväl förökningsplatser som viloplats. Den större vattensalamanderns speciella krav på sin miljö gör att den kan användas som indikator på miljöer för rik biologisk mångfald.

Dammarna är viktiga för groddjuren och utgör tillsammans med skogsområdet Snärjet och Grybybäcken en landskapsmässig enhet där de finner såväl yngelplatser som viloplats. Många av mörkelgravarna är inte optimala för groddjuren utan åtgärder i form av röjningar och rensningar behövs. (Vilka dammar som behöver åtgärdas framgår av specialinventeringen av groddjur.) Röjningar syftar till att släppa fram mer ljus och skapa ett varmare vatten. De behövs därför främst på dammarnas sydsida. Rensning gäller främst skräp och stenar som tippats ner i vattnet. För att göra mörkelgravarna än mer lämpade för groddjuren kan strandkanten i vissa av dem göras mindre brant. Detta medför inte bara att det blir lättare för groddjuren att ta sig ner i vattnet utan också att det blir lättillgängligare för allmänheten. Vilket kan vara lämpligt ur pedagogisk synvinkel.

I bilaga 3 finns en kort information om inventerade groddjur.

Småbiotoper				
Datum		Nr		
Område				
Area				
Foto				
Fastighetsbeteckning				
Beskrivning				
Typ av småbiotop				
Märjelgrav	Odlingsröse	Gräns	Dunge	
Banvall	Stengärde	Dike	Gräsidå	
Gammal trädgård/Gård	Träd/Buskridå	Bäck		
Vegetationskaraktär				
hed	torräng	fuktäng		
fukthed	friskäng			
Vatten		rinnande	ej rinnande	
Bottensubstrat				
Grova träd och död ved				
Stora träd				
Död ved (liggande)				
Död ved (stående)				
Skötselbehov				
Friluftsliv				
Övrigt				
Artlista				
Bedömning				
		1	2	3

Information om arterna har hämtats från Nordens Arks hemsida

Större vattensalamander

Triturus cristatus

Den större vattensalamandern är mellan 10-16 cm lång. Den varierar i färg, men ovansidan är vanligen mörkt gråbrun. Huden är skrovlig och fuktig. Undersidan är enhetligt gul med mörka fläckar. En hane i lekdräkt har mörk, flikig ryggkam och separat svanskam.

I Sverige lever arten i hela Göta- och Svealand utom på Gotland. Den förekommer även sparsamt i södra Norrland.

Leken sker i april-juni och honan lägger 2-3 ägg dagligen tills hon lagt 200-300 st. Larverna kläcks efter 3 veckor och det tar 4-5 månader innan ynglen är stora nog att lämna vattensamlingen de fötts i. Resten av året lever den ett undanskymt liv på land under stenar eller i murkna stubbar i lövdominerande skog.

Arten jagar på natten och kosten består av insekter, maskar, sniglar och andra smådjur.

Den större vattensalamandern är inte lika vanlig som den mindre vattensalamandern. Den hotas av igenväxning runt livsmiljöer.

Den större vattensalamandern är, i likhet med alla ödlor, grodor och ormar i Sverige fridlyst, och varken ägg, yngel eller fullbildade djur får dödas, skadas eller flyttas.

Mindre vattensalamander

Triturus vulgaris

Den mindre vattensalamandern är mellan 7-10 cm lång. Huden är slät och torr, färgen är ljus brun. Buken är orange på mitten och ljusare åt sidorna.

En hane i lekdräkt har en tydlig och vågig sammanhängande rygg- och svanskam.

Leken sker i april-juni och honan lägger 7-12 ägg dagligen tills hon lagt ca 400 st. Larverna kläcks efter 3 veckor och metamorfoserar i juni-september.

Arten lever i fuktiga miljöer t ex trädgårdar, skogsbyr och skogar. Man finner dem ofta under stenar eller murkna stockar och i lövhögar.

I Sverige är arten vanlig upp till södra Svealand och i ett bälte från norra Svealand till södra Norrland.

Arten gynnas av en måttlig förurning när fisken slås ut, men påverkas liksom många andra amfibier av skogsdikning.

Vanlig groda

Rana temporaria

Färgen varierar från olivgrön, grå, brun, grön till gul. På ryggen finns mörka fläckar. Undersidan är ljus med mörkare mönster eller prickar. Nosen är trubbig och sidorna på huvudet mörka.

Spellätet för tankarna till knarrande läder, knorrv... knorrv... knorrv..., och hörs några hundra meter.

En vanlig groda lägger ca 1500 - 3000 ägg i början av april. Födan består av insekter, spindlar och andra småkryp. Arten lever i skiftande miljöer och är vanlig i fuktiga marker i lövdominerad blandskog.

Vanlig padda

Bufo bufo

Paddan är ett robust groddjur med korta bakben. Ögat är guld- eller kopparfärgat och pupillen horisontell. Huden är vårtig och brunaktig. Paddan har körtlar i huden som producerar ett verksamt gift som skyddar mot de flesta fiender.

Spellätet är ett upprepat, aningen metalliskt kraftigt läte, rråp... rråp... rråp...

Den kräver inte lika fuktig miljö som grodorna. Tungan är lång och klabbig och kastas ut för att fånga bytet i form av insekter, larver och mask.